

αριθ. 163.

ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΠΡΩΤΟΠΑΠΠΑ

ΠΡΩ:ΗΝ ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ, ΝΥΝ ΔΕ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΕΝ ΤΩ Α·
ΒΑΡΒΑΚΕΙΩ ΓΥΜΝΑΣΙΩ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΡΗΣΤΟΜΑΘΕΙΑ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Α· ΤΑΞΕΩΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΛΠ.

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΗ

Υ Π Ο

ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΓΕΡΑΡΗ

Α. Φ. ΠΡΩ:ΗΝ ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Δ. ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ ΚΑΙ Δ. ΔΕΛΗ

8 - Όδος Βραξιτέλους - 8

1910

ΙΣΤ
ΑΡΧ
1910

17158

ΕΞΕΤΑΣΙΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΧΡΗΣΤΟΜΑΘΕΙΑΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΠΡΩΤΟΠΑΠΠΑ

Ο κ. συγγραφεὺς τῆς χρηστομαθείας ταύτης ἀνήγγειλε κατὰ τὰς ἀρχὰς Σεπτεμβρίου τοῦ 1909 τοῖς κ. κ. σχολάρχαις καὶ ἐλληνοδιδασκάλοις ὅτι ἐκτυποῦται ἢ πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Α' τάξεως τῶν ἐλληνικῶν σχολείων χρηστομάθεια αὐτοῦ καὶ ὅτι ἐν τῇ ἐπεξεργασίᾳ ταύτης

- 1) Διήρθεσε τὴν ὕλην κατὰ μεθοδικὰς ἐνότητας κλπ.
- 2) Προέταξε τῆς κυρίας ὕλης προεισαγωγικὴν ἄσκησιν πρὸς κατανόησιν τῆς σχέσεως καὶ τῶν διαφορῶν μεταξὺ ἀρχαίας καὶ νέας γλώσσης·

3) Ἐθῆκε τὰς ἀναγκαίας παρατηρήσεις οὐχὶ φύρδην μίγδην, ἀλλὰ κεχωρισμένως καὶ διακεκριμένως κατὰ τοὺς τρεῖς κλάδους τῆς ἑρμηνείας, ἥτοι α') γραμματικὴν ἐξέτασιν τῆς ὕλης κλπ. β') κατάλληλον λεξιθέτησιν τοῦ κειμένου, γ') ἄρσιν τῶν λεξιλογικῶν δυσχερειῶν, δ') πραγματικὴν ἑρμηνείαν διὰ βραχέων ἐν τοῖς ἀπολύτως ἀναγκαίαις, ε') ἔδωκε νύξιν μόνον πρὸς ἐξαγωγήν ἐννοίας, περιεχομένου καὶ ἠθικοῦ πορίσματος ἐξ ἐκάστης ἐνότητος χωρὶς νὰ ἐξάγονται ταῦτα δογματικῶς, ς') καθώρισε λέξεις καὶ φράσεις πρὸς ἀπομνημόνευσιν, ζ') ἕκαστον διδακτικόν τεμάχιον συνῴδευσε μὲ μίαν λαϊκὴν παροιμίαν, καὶ

- 4) Παρενέθηκεν ἐν ἐκάστῳ τεμαχίῳ εἰκόνα ἀναπαριστώσαν τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ.

Τὴν ἀγγελίαν ταύτην τοῦ κ. συγγραφέως ἀναγνόντες καὶ ἡμεῖς ἐχάρημεν πολὺ, διότι ἐνδιαφερόμενοι περὶ τῆς βελτιώσεως τῶν τοιούτων διδακτικῶν βιβλίων ἐνομίζομεν ὅτι ἡ ἐργασία αὐτοῦ θὰ ἴητο

πράγματι σύμφωνος πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς παιδαγωγικῆς καὶ διδακτικῆς, ὡς ἔλεγεν ἐν τῇ ἀγγελίᾳ αὐτοῦ.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ διὰ τῶν ἐφημερίδων διεφημίσθη πολὺ ἡ ἐργασία αὕτη, πᾶς τις ἐνόμιζεν ὅτι πράγματι τὸ ἐκτυπούμενον βιβλίον θὰ ἦτο πολὺ ὑπέρτερον τῶν προσκεδομένων ὁμοειδῶν.

Ἄλλ' ἀναγνόντες τὸ βιβλίον τοῦτο ἐκτυπωθὲν παρετηρήσαμεν μετὰ λύπης ὅτι οὔτε κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παιδαγωγικῆς καὶ διδακτικῆς εἶναι συντεταγμένον οὔτε παντοίων καὶ σπουδαίων σφαλμάτων εἶναι ἀπηλλαγμένον, ὡς δειχθήσεται ἐκ τῆς ἐπομένης ἐξετάσεως αὐτοῦ, ἐν ἣ σημειούμεν μόνον τὰ κυριώτερα τῶν σφαλμάτων.

Α'. ΕΞΕΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΥΠΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΝ ΕΠΩΨΙΝ.

Ι. Ἐκλογή τῆς διδασκτέας ὕλης.

Εἰ καὶ ὁμολογεῖ ὁ κ. συγγραφεὺς ἐν τῇ προλόγῳ τῆς χρησιμομαθείας αὐτοῦ ὅτι εἶναι «*παράλογον νὰ ἀξιῶμεν, ὡς συνήθως μέχρι τοῦδε ἐγίνετο, παρὰ μόνου τοῦ μαθητοῦ νὰ δημιουργήσῃ οἰκοδόμημα δι' ὕλικου παντελῶς ἀγνωστοῦ αὐτῷ*», ἐν τούτοις ὁ κ. συγγραφεὺς παρέχει τῇ μαθητῇ ὕλικὸν παντελῶς ἀγνωστον αὐτῷ διὰ τῆς ἀκαταλλήλου ἐκλογῆς τῶν διδασκτέων τεμαχίων. Πάντα σχεδὸν τὰ ἐκλελεγμένα ὑπ' αὐτοῦ τεμάχια περιέχουσιν τύπους ἀνωμάλους καὶ ῥήματα εἰς —μι· π.χ. ὁ ὑπ' ἀριθ. 2 μῦθος περιέχει τὰς λέξεις «*εστῶς, εἶδε, παριόντα, ἔφη*».

Αἱ δ' ἐν σελ. β. 2⁽¹⁾ σημειώσεις τοῦ κ. συγγραφέως «*εστῶς, παρκαίμι, μετοχή, ὁ ἐνεστώς ἴστημι, ἴσταμαι, παριόντα, μετοχή-ἐνεστώτος, ἡ ὀριστικὴ παρέρχομαι, πάρεμι, εἶδεν, ἀόρ. β' τοῦ ὄρω, ἔφη, παρατατ, ὁ ἐνεστώς φημί*» οὐδὲν βεβαίως δύνανται νὰ ὠφελήσωσι τὸν μαθητὴν, διότι κατὰ τὸ ἐπίσημον πρόγραμμα οὔτε ἔμαθεν οὔτε θὰ μάθῃ ἐν τῇ Α' τάξει ἀνωμάλους τύπους καὶ ῥήματα

(1) Τὸ σελ. β σημαίνει σελίδα Βοηθημάτων. Ταῦτα φέρουσιν ἴδιον αὔξοντα ἀριθμὸν σελίδων.

εις —μι. Ἄρα πάντα ταῦτα εἶναι ὕλικόν παντελῶς ἄγνωστον αὐτῷ.

Τοσοῦτον δὲ περὶ τούτου ἀδιαφορεῖ ὁ κ. συγγραφεύς, ὥστε ἐν σελ. 6. 20 γράφει «εἶναι, ἀπαρέμφ. τοῦ εἶμι, ἐν ᾧ εἶναι τοῦ ἱημι» καὶ κατωτέρω «εἶναι ἀπαρέμφ. τοῦ εἶμι, εἶναι ἀόριστ. τοῦ ἱημι» καὶ ἐν σελ. 6. 52 «εἶναι, ἀπαρ. τοῦ εἶμι, ἐν ᾧ εἶναι ἀπαρέμφ. ἀορ. 6' τοῦ ἱημι». Ἀλλὰ τί ὠφελοῦσι ταῦτα, ἀφ' οὗ ὁ μαθητὴς οὔτε τὸ εἶμι οὔτε τὸ ἱημι ἔμαθεν οὐδὰ θὰ μάθῃ ἐν τῇ Α'. τάξει;

Ὁ κ. συγγραφεὺς ἠδύνατο νὰ ἐκλέξῃ μύθους ἀπλουστεροὺς ὑπὸ ἔποψιν γλωσσικὴν ἢ νὰ μεταβάλλῃ ὀλίγον τὸ κείμενον αὐτῶν ἀντικαθιστῶν τοὺς ἀνωμάλους τύπους δι' ὀμαλῶν καὶ τὰ εἰς-μι ῥήματα διὰ τῶν εἰς-ω. Τοιαύτην τοῦ κειμένου μεταβολὴν ἐπιβάλλουσι καὶ ἡ παιδαγωγικὴ (πρβλ. Παιδαγ. Ι. Πανταζίδου σελ. 125) καὶ αἱ ὁδηγίαι τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας πρὸς σκοπιμωτέραν διδασκαλίαν τῶν ἐλληνικῶν (σελ. 106).

Σημειωτέον δὲ ὅτι καὶ ἡ διαίρεσις τοῦ βιβλίου δὲν εἶναι ἡ προσήκουσα. Διαιρεῖται δὲ τοῦτο ὡς ἑξῆς: «ΤΑΞΙΣ Α'. Προπαιδεῖα (σελ. 5-21). Αἰσώπειοι μῦθοι (σελ. 22-31). ΜΕΡΟΣ Β'. Ἐκ τῆς ἐλληνικῆς μυθολογίας (σελ. 31-51. ΜΕΡΟΣ Γ'. Διηγῆματα καὶ Ἀποφθέγματα (σελ. 51-62). ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ (σελ. 1-104). Μάτην ὁ μαθητὴς θὰ ἀναζητήσῃ ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ Μέρος Α'. Τούτου μὴ ὑπάρχοντος, ἡ Χρηστομάθεια διαιρεῖται εἰς «Τάξιν Α', Μέρος Β', Μέρος Γ', καὶ Βοηθήματα».

2. Διαίρεσις τῆς ὕλης εἰς μεθοδικὰς ἐνότητες.

Ὁ κ. συγγραφεὺς διήρσεν, ὡς λέγει, τὴν ὕλην τῆς Χρηστομαθείας αὐτοῦ εἰς μεθοδικὰς ἐνότητες. Ἄλλ' ἐν πάσαις ταῖς Χρηστομαθείαις τῆς Α'. τάξεως ἡ διδακτέα ὕλη, ἀποτελουμένη συνήθως ἐκ μύθων καὶ διηγημάτων, εἶναι φύσει διηρημένη εἰς μεθοδικὰς ἐνότητες, διότι ἕκαστος μῦθος καὶ ἕκαστον διήγημα ἀποτελεῖ ἰδίαν μεθοδικὴν ἐνότητα. Ἄρα δὲν διήρσεν ὁ κ. συγγραφεὺς τὴν ὕλην ἐκ μεθοδικὰς ἐνότητας.

3. Προεισαγωγική άσκησης ή προπαιδεία.

Ο κ. συγγραφεύς προτάσσει τής κυρίας ύλης (του κειμένου) προεισαγωγικήν άσκησιν ή προπαιδείαν, ίνα, ως λέγει, κατανοήση δι' αὐτῆς ὁ μαθητῆς τήν σχέσιν καί τās διαφορὰς τῆς ἀρχαίας καί νέας γλώσσης. Ἄλλ' ἡ προπαιδεία αὕτη τοῦ κ. συγγραφέως τοσοῦτων γέμει σφαλμάτων, ὡς δειχθήσεται κατωτέρω, καί τοσοῦτον ἀσαφῶς καί ἀμεθοδῶς εἶναι γεγραμμένη, ὥστε ὄχι μόνον ὁ μαθητῆς, ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς ὁ διδάσκων θά δυναθῆῃ ἐξ αὐτῆς νὰ ἐννοήσῃ τήν σχέσιν καί τās διαφορὰς τῆς ἀρχαίας καί νέας γλώσσης.

4. Ταξιόμνησις τῶν βοηθημάτων.

Τὰ βοηθήματα ἤτοι αἱ ἐρμηνευτικαὶ σημειώσεις ἐκάστης μεθοδικῆς ἐνότητος ἐταξινομήθησαν ὑπὸ τοῦ κ. συγγραφέως ὡς ἑξῆς. α') Λεξιθέτησις, β') Γραμματικά, γ') Πραγματικά, δ') Ἑρμηνευτικά, ε') Περίληψις. ς') Δίδαγμα, ζ') Σοφία Λαοῦ, η') Ἀπομνημόνευσις λέξεων.

α') Λεξιθέτησις.

Ἡ λεξιθέτησις τοῦ κ. συγγραφέως οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἡ θέσις τῆς φυσικῆς σειρᾶς πασῶν τῶν λέξεων τοῦ διδακτέου τεμαχίου ἢ ἄλλως λεγομένη σύνταξις. Ἄλλὰ δὲν εἶναι παιδαγωγικῶς ὀρθὸν μήτε ἡ λεξιθέτησις (σύνταξις) νὰ ἀναγράφηται ἐν διδακτικῇ βιβλίῳ, διότι αἶρει τὴν αὐτενέργειαν τοῦ μαθητοῦ, μήτε, ἀναγραφομένη, νὰ προτάσσηται τῆς λεξιλογικῆς καί γραμματικῆς ἐργασίας. Καίτοι ὁ κ. συγγραφεύς λέγει ἐν τῇ προλόγῳ τῆς Χρηστομαθείας αὐτοῦ διὰ προτάσσει τῆς λεξιθετήσεως τὴν γραμματικὴν ἐξέτασιν, πράγματι δὲν τηρεῖ τοῦτο.

Διδακτικῶς ὀρθὸν εἶναι νὰ προτάσσηται τῆς λεξιθετήσεως ἡ λεξιλογικὴ καί γραμματικὴ ἐξέτασις καί μετὰ τὴν ἐκμάθησιν τῆς σημασίας τῶν λέξεων καί τὴν ἄρισιν τῶν γραμματικῶν δυσχερεῶν οἱ μαθηταὶ αὐτενεργοῦντες νὰ εὐρίσκωσι μόνοι τὴν φυσικὴν σειράν

τῶν λέξεων ἐρωτώμενοι καταλλήλως ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος. (Ἰδὲ περὶ τούτου τὰς ὁδηγίας τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας σελ. 75-82).

Σημειωτέον δὲ ὅτι πολλάκις τὸ κείμενον τοῦ ἐρμηνευομένου τεμαχίου καὶ τὸ τῆς λεξιθετήσεως διαφέρουσιν ἀλλήλων· π. χ. ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 3 μύθῳ (σελ. 22) ὑπάρχει ἡ φράσις «*τίνος γὰρ βωμὸς ὑπὸ σοῦ οὐκ ἐσολήθη;*» ἐν δὲ τῇ λεξιθετήσει (σελ. 6. 2) ἔχει μεταβληθῆ «*ἐκ τίνος γὰρ βωμοῦ οὐκ ἐκλάπη κρέας ὑπὸ σοῦ;*». Τοῦτο, ὡς εἰκόσ, φέρει οὐ μικρὰν σύγχυσιν καὶ ταραχὴν τῷ μαθητῇ. Οὐχὶ δὲ σπανίως τὸ κείμενον τῆς λεξιθετήσεως τοῦ κ. συγγραφέως εἶναι δυσληπτότερον τοῦ κειμένου τοῦ διδακτέου τεμαχίου.

β') Γραμματικά.

Καίτοι ὁ κ. συγγραφεὺς ἐν τῷ τέλει τοῦ προλόγου τῆς Χρηστομαθείας αὐτοῦ ἀναγράφει ὅτι «*πρέπει νὰ ἀποφεύγη τις νὰ λέγῃ καὶ νὰ πράττῃ πᾶν ὅ,τι εἶναι δυνατὸν νὰ εἴπωσιν ἢ νὰ πράξωσι μόνοι οἱ μαθηταί*», ἐν τούτοις δὲν ἀποφεύγει αὐτὸς νὰ γράψῃ ἐν τοῖς γραμματικοῖς βοηθήμασιν ὅ,τι δύνανται νὰ εἴπωσι μόνοι οἱ μαθηταί, ἀλλ' ἐπαναλαμβάνει τὴν ἄχαριν καὶ ἀνιαρὰν τεχνολογίαν πασῶν τῶν λέξεων τοῦ ἐρμηνευομένου τεμαχίου καὶ αὐτῶν τῶν γνωστοτάτων τῷ μαθητῇ. Οὕτως ἐπαναλαμβάνει πλειστάκις τὴν τεχνολογίαν τῶν αὐτῶν λέξεων. Πολλάκις δὲ ἐν τῷ αὐτῷ τεμαχίῳ τεχνολογεῖ δις τὴν αὐτὴν λέξιν· π. χ. ἐν σελ. 97 γράφει «*πέντε, ἀριθ. ἀπόλ.*» καὶ ὀλίγον κατωτέρω «*πέντε, ἀριθ. ἀπολ.*» καὶ ἐν σελ. 37 «*ἐπινοῆσαι, ἀπαρεμφ. ἐνεστ.(!) τοῦ ἐπινοῶ*» καὶ μετὰ 4 στίχους «*ἐπινοῆσαι, ἀπαρεμφ. ἀορ. τοῦ ἐπινοῶ*» κλπ.

Ὅτι ἡ ἀναγραφή τῆς τεχνολογίας πασῶν τῶν λέξεων τοῦ ἐρμηνευομένου τεμαχίου ἐν διδακτικῷ βιβλίῳ αἶρει τὴν αὐτενέργειαν τοῦ μαθητοῦ, πᾶς τις κατανοεῖ.

Ἄλλὰ πλὴν τούτου τὰ πλεῖστα τῶν γραμματικῶν βοηθημάτων τοῦ κ. συγγραφέως εἶναι ἐσφαλμένα, ὡς κατωτέρω δειχθήσεται.

γ') Γραμματικά.

Τὰ πραγματικά βοηθήματα πολλαχοῦ τοῦ βιβλίου τούτου εἶ-

ναι ανεπαρκή πρὸς διασάφειν τῶν ἐννοιῶν· π. χ. ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμ. 4 μύθῳ, σελ. 6. 3. «Ἡ χελώνη εἶναι ἐρπετόν, ὁ ἀετὸς εἶναι πτηνόν· ἔθεν εἶναι διάφορα τὴν φύσιν ζῷα». Ἐνιαχοῦ δὲ ἐλλείπουν παντελῶς· π. χ. ἐν μύθῳ 28, (σελ. 6. 22)· καὶ τέλος ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Πραγματικά» ἀναγράφονται ἐνιαχοῦ γραμματικαὶ παρατηρήσεις· π. χ. ἐν μύθῳ 12, σελ. 6. 9 «ὄλον=δλάκαιρον· πᾶν=ὄλον, ἐπὶ ἀριθμῶν».

δ') Ἑρμηνευτικά.

Τὰ ἐρμηνευτικά τοῦ κ. συγγραφέως οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἡ λεξιλογικὴ ἐξέτασις, ἣτις ἡ ἀναγραφὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων, ἣτις ἔπρεπεν, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐρρήθη, νὰ προτάσσηται τῆς λεξιθετήσεως (συντάξεως).

ε') Περίληψις. Διδάγματα. Σοφία τοῦ Λαοῦ.

Καίτοι ὁ κ. συγγραφεὺς ἐν τῷ προλόγῳ τῆς Χρηστομαθείας αὐτοῦ λέγει «ὅτι ἔδωκε νύξιν μόνον πρὸς ἐξαγωγήν ἐννοίας, περιεχομένου καὶ ἠθικοῦ πορίσματος ἐξ ἐκάστης ἐνότητος χωρὶς νὰ ἐξάγωνται ταῦτα δογματικῶς», ἐν τούτοις διὰ τῆς ἀναγραφῆς τῆς περιλήψεως, τοῦ διδάγματος καὶ τῆς λαϊκῆς παροιμίας ἢ σοφίας τοῦ λαοῦ λέγει τὰ πάντα δογματικῶς ἀφρων οὕτω πᾶσαν τοῦ μαθητοῦ αὐτενέργειαν. Πόσον τοῦτο εἶναι ἐπιβλαβὲς τοῖς μαθηταῖς περιττὸν νὰ εἴπωμεν ἡμεῖς.

Β' ΕΒΕΤΑΣΙΣ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΥΠΟ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΝ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗΝ ΕΠΟΨΙΝ

α' Σφάλματα ἐν τῇ Πηροπαιδείᾳ.

Σελ. 5 «Τὸ λέγειν, ἔχειν εἶναι λέξεις κλιταί.»

Ἄλλ' ὀλίγον ἀνωτέρω εἶπεν ὁ κ. συγγραφεὺς ὅτι «τὸ τελευταῖον μέρος τῆς κλιτῆς λέξεως ἀλλάσσει καὶ μεταβάλλεται.» Μήπως λοι-

πὸν ἀλλάσσει καὶ μεταβάλλεται τὸ τελευταῖον μέρος τῶν λέξεων
«λέγειν ἔχειν»;

Σελ. 6. «Εἰς ἡμᾶς δὲν διειρηθήθῃ ὁ τύπος τῆς δοτικῆς καὶ ἐκ-
φράζομεν τοῦτον διὰ μιᾶς προθέσεως καὶ μιᾶς πτώσεως».

Τοῦτο δὲν εἶναι ὀρθόν, διότι καὶ παρ' ἡμῖν διατηρήθη ἐν τῇ
καθαρευούσῃ γλώσσῃ ὁ τύπος τῆς δοτικῆς π. χ. τῷ ὄντι, πράγματι
τῷ κυρίῳ, ἐν Ἀθήναις, τῇ πρώτῃ Σεπτεμβρίου κλπ.

Σελ. 6. «Δὲν διειρηθήθῃ τέλειος καὶ ὁ τύπος τῆς ὑποτακτικῆς.
Ταύτην ἀναπληροῦμεν διὰ δύο λέξεων» π.χ. **γράφῃ** (ὑποτακτικὴ ἀρ-
χαία) = **ᾶς**, ἢ, **νά γράφῃ** (νέα).»

Ἵτι ὁ τύπος τῆς ὑποτακτικῆς διειρηθήθῃ καὶ ἐν τῇ νέᾳ πᾶς τις
βλέπει. Τὸ δὲ προτασσόμενον ἐν τῇ νέᾳ ᾶς ἢ **νά** δὲν μεταβάλλει τὸν
τύπον τῆς ὑποτακτικῆς ὡς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τὸ προτασσόμενον ἴθι,
ἄγε, κλπ. Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω παραδείγματος «**γράφῃ** = **ᾶς γράφῃ**»
φαίνεται ὅτι ὁ κ. συγγραφεὺς ἐλησιόνησεν ὅτι μόνον κατὰ ἀ' πλη-
θυντικὸν (σπανιώτερον ἐνικὸν) πρόσωπον ἀπαντᾷ ἡ ἀνεξάρτητος ὑπο-
τακτικὴ, οὐχὶ δὲ καὶ κατ' ἄλλο πρόσωπον, ὡς διδάσκει ἐνταῦθα.

Σελ. 12. «Οἱ χρόνοι (τοῦ ῥήματος) εἶναι ἕξ.» Καὶ ἐν σελ. 13.
«Ὁ ἐνεστώς, μέλλων καὶ παρακείμενος λέγονται **ἀρχικοί**,»

Καὶ οἱ μικροὶ παῖδες γινώσκουσιν σήμερον ὅτι οἱ χρόνοι εἶναι
ἐπτὰ καὶ ὅτι ὁ ἐνεστώς, μέλλων καὶ παρακείμενος λέγονται **ἀρχι-
κοί**. Ἐς ἴδῃ ὁ κ. συγγραφεὺς τὴν ἐγκεκριμένην Γραμματικὴν Ζαγ-
γογιάννη—Φιλικῷ κεφ. ΙΘ', § 6.

Σελ. 15. «Εἶθε **νά γράψω ἐπιστολὴν** = **Γράφοιμι** ἢ **γράφαιμι**
ἐπιστολὴν» καὶ «**Γράφοιμι** ἂν ἢ **γράφαιμι** ἂν = δύναμαι **νά γράψω**».
Τὸ **γράφαιμι** = εἶθε **νά γράψω** καὶ **γράφαιμι** ἂν = δύναμαι **νά**
γράφω δὲν εἶναι ὀρθά, διότι οὔτε ἡ καθαρὰ εὐκτική οὔτε ἡ δυνη-
τικὴ εὐκτικὴ ἔχουσι μέλλοντα. Ἡ δὲ σὺναψις τοῦ ἂν μετὰ μέλλον-
τος θεωρεῖται ἀντικρὺς σολοικισμός. Μόνον ἡ εὐκτικὴ τοῦ πλαγίου
λόγου ἔχει μέλλοντα ἰσοδυναμοῦντα μετὰ μέλλοντα ὀριστικῆς π.χ.
εἰπὸν σοὶ ὅτι ὁ πατήρ **γράφαι** = **γράφει**. Ἐς ἴδῃ ὁ κ. συγγραφεὺς
Συντακτ. Τσερέπη §§ 225, 226 καὶ 298, 1, Σημ. 1.

Σελ. 15. «Ἡ δυνητικὴ ὀριστικὴ ἐκφράζεται μετ' ὀριστικὴν ἔγκλιον»

των ιστορικῶν χρόνων». Ἀνάγκη γὰρ προστεθῆ «μετὰ τοῦ ἄν», διότι ἢ ἄνευ τοῦ ἄν ὀριστική τῶν ιστορικῶν χρόνων δὲν εἶναι δυνατικὴ ὀριστική.

Σελ. 16. «Βούλομαι γράψαι». Δὲν εἶναι τοῦτο ὀρθόν, διότι τὸ ἐκ τῶν ἐφειτικῶν ῥημάτων ἐξαρτώμενον ἀπαρέμφατον οὐδέποτε τίθεται κατὰ χρόνον μέλλοντα. Ἐς ἴδῃ καὶ περὶ τούτου ὁ κ. συγγραφεὺς Συντακτ. Τσερέπη § 298, 2.

Σελ. 16. «Νομίζεις γράψαι ἢ γράψαι, νομίζουσι γεγραφέναί = νομίζεις ὅτι θὰ γράψῃς ἢ ὅτι εἶχον γράψῃ, νομίζουσι ὅτι θὰ ἔχωσι γράψῃ.»

Δὲν εἶναι ὀρθὴ ἡ ἀνάλυσις αὕτη τῶν ἀπαρεμφάτων. Εἶναι δὲ ἀπορίας ἄξιον πῶς ὁ κ. συγγραφεὺς περιέπεσεν εἰς τοιοῦτον σφάλμα. Ἡ ὀρθὴ ἀνάλυσις αὐτῶν ἔχει ὧδε: «Νομίζεις ὅτι θὰ γράψῃς ἢ ὅτι ἔγραψας, νομίζουσι ὅτι ἔχουσι γράψῃ.»

Σελ. 17. «Τὸ λέγειν = ὁ λόγος, ἀλλ' ὄχι δι' ὅλα τὰ χρονικά σημεῖα, ἀλλὰ μόνον διὰ τὸ παρόν· ὅθεν τὸ εἰπεῖν σημαίνει τὸ γὰ εἶπη τις, ἦτοι ὁ λόγος, ἀλλ' ἀναφερόμενος εἰς τὸ μέλλον. Τὸ μαθεῖν σημαίνει ἢ μάθησις τώρα. Τὸ μαθεῖν σημαίνει ἢ ἄλλοτε γενομένη ἅπαξ».

Ἄλλ' ἄφ' οὗ καὶ τὸ εἰπεῖν καὶ τὸ μαθεῖν εἶναι τῆς αὐτῆς φύσεως (ἀόριστοι χρόνοι), διὰ τί τὸ μὲν εἰπεῖν ἀναφέρεται εἰς τὸ μέλλον, τὸ δὲ μαθεῖν εἰς τὸ παρελθόν (τὸ ἄλλοτε);

Σελ. 17 «Τὸ ἀπαρέμφατον εἶναι ἔγκλισις χωρὶς γὰ φανερώνη πρόσωπον καὶ ἀριθμὸν». Τὸ ἀπαρέμφατον δὲνεῖναι ἔγκλισις, ἀλλ' ὀνομαστικὸς τύπος τοῦ ῥήματος. Ἐλησημόνησεν ὁ κ. συγγραφεὺς ὅτι ἐν σελ. 6 εἶπεν ὅτι αἱ ἔγκλισις εἶναι 4 ὀριστικὴ, ὑποτακτικὴ, ἐνδικτικὴ καὶ προσιακτικὴ. Ἄλλ' ἄφ' οὗ καὶ τὸ ἀπαρέμφατον εἶναι κατ' αὐτὸν ἔγκλισις, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει αἱ ἔγκλισις εἶναι πάλιν τέσσαρες;

Σελ. 20. Ἡ μετοχή, ἂν μετατρέπεται (ἐν τῇ νέᾳ γλώσσῃ) εἰς ὀριστικὴν θέλει οὐ, οὐκ, οὐχ, οὐδέ, οὐτε, ἂν ὅμως μετατρέπεται εἰς ὑποτακτικὴν, θέλει μὴ, μῆτε, μηδέ». Τοῦτο δὲν εἶναι ὀρθόν, διὸ παραβαίνει ὁ ἴδιος ὁ κ. συγγραφεὺς τὸν ὑπ' αὐτοῦ τεθέντα κανόνα ἀναλύων (ἐν σελ. 19) μετοχὴν ἔχουσαν ἄρησις μὴ δι' ὀρι-

στικῆς καὶ οὐχὶ δι' ὑποτακτικῆς, «λυπεῖται μὴ μανθάνων» = λυπεῖται διότι δὲν μανθάνει». Πότε μετοχὴ τις λαμβάνει ἄρνησιν οὐ καὶ πότε μὴ διδάσκει τὸ Συνακτ. Τσερέπη § 412.

Σελ. 21. « Ὅσα ῥήματα ἐκφράζουσι τὴν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου λέγονται ἐνεργητικά, ὅσα δὲ ἐκφράζουσι ὅτι τὸ ἀντικείμενον δέχεται τὴν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου λέγονται παθητικά ».

Κατὰ τὸν ὀρισμὸν τοῦτον τοῦ κ. συγγραφέως ἐν τῇ προτάσει «ὁ παῖς τύπει τὸν κύνα» τὸ ῥήμα τύπει εἶναι ἐνεργητικόν, διότι ἐκφράζει τὴν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου, ἀλλ' εἶναι συγχρόνως καὶ παθητικόν, διότι ἐκφράζει ὅτι τὸ ἀντικείμενον (κύνα) δέχεται τὴν ἐνέργειαν τοῦ ὑποκειμένου (παῖς).

Σελ. 21 «Εἰς τὴν σημερινὴν γλῶσσαν ὁ ἐνεργητ. ἐνεστώς, παρατατικὸς καὶ ἀόριστος ἔχουσι τὸν ἴδιον τύπον» π. χ. ἔγραφον (ἀρχ.) = ἔγραφοι, ἔγραφα (ἀρχ.) = ἔγραφα ».

Ἐνταῦθα διδάσκει ὁ κ. συγγραφεὺς ὅτι ὁ ἐνεργητ. παρατατικὸς τῆς ἀρχαίας ἔχει τὸν αὐτὸν τύπον μὲ τὸν παρατατικὸν τῆς νέας, ἀλλ' ἐν σελ. 13 λέγει «ἔγραφαν (ἔγραφοι) καὶ ἐν σελ. 15 εἶθε ἢ μακάρι νὰ ἔγραφα τὸ μάθημα = εἶθε νὰ ἔγραφα τὸ μάθημα». Τί σημαίνει ἡ ἐξίσωσις αὕτη; Ὁ τύπος ἔγραφοι εἶναι ὁ αὐτὸς μὲ τὸν τύπον ἔγραφα;

Σελ. 21 «Θέλω γράψῃ, ἔχω γράψῃ, εἶχον γράψῃ». Ἄλλ' ὁ διαπρεπὴς καθηγητὴς τῆς γλωσσολογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ κ. Γ. Χατζηδάκις διδάσκει ὅτι ταῦτα πρέπει νὰ γράφωνται διὰ τοῦ εἰ «θέλω γράψῃ, ἔχω γράψῃ, εἶχον γράψῃ». (Ἰδὲ Γλωσσικὰ ζητήματα Γ. Χατζηδάκι. ἐν Π' τόμῳ Ἀθηνᾶς σελ. 235 - 246 καὶ 262 - 272).

Σελ. 21. «Ἡ ὀριστικὴ τῶν ἱστορικῶν χρόνων τῆς ἀρχαίας μεταφέρεται (ἐν τῇ νέᾳ) μὲ τὰ ἠδυνάμην νὰ, ἠδύνασο νὰ κλπ. καὶ ὑποτακτικῆν». Κατὰ τὸν κ. συγγραφέα τὸ ἔγραφοι χθὲς τῆς ἀρχαίας θὰ μετενεχθῆ ἐν τῇ νέᾳ διὰ τοῦ ἠδυνάμην νὰ γράφω χθὲς.

Σελ. 26 «Ἐνόμιζον ἔχειν ἄν χροῖματα = ἐνόμιζον ὅτι δύναται νὰ ἔχη χροῖματα (= ἔχοιεν ἄν). Ὁ κ. συγγραφεὺς νομίζει ὅτι τὸ ἔχοιεν εἶναι γ' ἐνικὸν πρόσωπον.

6'. Σφάλματα ἐν τοῖς βοηθήμασι.

Σελ. 1 «*Σύμμετρος, ἐπίθ. τρικατάληκτον*». Καὶ ἐν σελ. 15 «*κατάδηλος, ἐπίθ. τρικατάληκτον*». Καὶ οἱ μικροὶ παῖδες γινώσκουσιν ὅτι ταῦτα εἶναι δικατάληκτα.

Σελ. 2 (εἶδε λύκον) *παριόντα=ὄτε ἐπέρονα*. Καὶ ἐν σελ. 11 «*(ἰδὼν γναφέα) παροικήσαντα=ὄτε κατόκησος πλησίον του*» Κακῶς ἀναλύει τὴν μετοχὴν μὲ τὸ *ὄτε*. Καὶ ὁ ἴδιος ὁ συγγραφεὺς ἐν σελ. 19 (τῆς προπαιδείας) διδάσκει ὅτι ἡ κατηγορηματικὴ μετοχὴ ἀναλύεται διὰ τοῦ «*ὄτι καὶ ὀριστικῆν τοῦ καταλλήλου χρόνου*».

Σελ. 3 «*Ὁ κόραξ λέγειν οὐ ζῆ ὑπὲρ τὰ 300 ἔτη*» Δὲν εἶναι ἐξηκριβωμένον πόσα ἔτη ζῆ. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ζῆ δεκάδας ἐτῶν (πιθανῶς περὶ τὰ 100).

Σελ. 3 *Τοῦ δὲ (ἀειτοῦ) παραιούπιος=ἐπειδὴ παρήνει*.

Κακῶς ἀναλύει τὴν μετοχὴν δι' αἰτιολογικῆς προτάσεως. Ἡ μετοχὴ αὕτη εἶναι προφανῶς ἐναντιωματικὴ (ἐνδοτική).

Σελ. 3. «*Πέτεσθαι, ἀπαρεμφ. ἄορ. τοῦ πετάννυμαι, ἵπταμαι*»!! Τὸ *πέτεσθαι* εἶναι ἀπαρεμφ. χρόνου ἐνεστώτος τοῦ *πέτομαι*.

Σελ. 4 «*εὐτοκία=πολυτοκία*». Τὸ εὐτοκία δὲν σημαίνει πολυτοκίαν, ἀλλ' εὐκολίαν εἰς τὸ γεννᾶν». Ἐν γένει δὲ ἔχει παρανοήσει ὁ κ. συγγραφεὺς τὸν μῦθον τοῦτον.

Σελ. 4. *Γεννῶ ἐπὶ ἀνδρός, τίκτω ἐπὶ γυναικός, συνήθως*.

Σελ. 4. *Τίκτει ὁ ἀνὴρ, γεννᾷ ἡ γυνή!*

Σελ. 6. «*Ὅμως σύνδεσμος ἐναντιωματικός*» Τὸ ὅμως δὲν εἶναι σύνδεσμος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ἀλλ' ἐπίρρημα. Διὸ συνάπτεται μετὰ τῶν ἀντιθετικῶν συνδέσμων ἀλλά, δέ. Ἐς ἴδῃ ὁ κ. συγγραφεὺς περὶ τούτου καὶ Συνακτ. Τσερέπη § 449.

Σελ. 13. «*Ἄλας (τὸ) οὐδ. κλίσι, γ'.*» Τὸ ὄνομα τοῦτο δὲν εἶναι γένους οὐδετέρου, ὡς νομίζει ὁ κ. συγγραφεὺς προσθέτων τὸ ἄρθρον τὸ, ἀλλ' εἶναι ἀρσενικοῦ, πτώσ. αἰτ. πληθ. (οἱ ἄλας—τοὺς ἄλας), ὡς γίνεται παντὶ δῆλον ἐκ τοῦ ἀμέσως ἐπιφερομένου «*τῶν ἄλων ἔκτακέντων*».

Σελ. 18. «*Ἰδέ, ἐπίρο. δείξιως*» καὶ ἐν σελ. 80 «*Ἰδοῦ, προσι.*

μεσ. ἀορ. τοῦ ὄρῳ». Ὁ κ. συγγραφεὺς προφανῶς συγχέει τὰ πράγματα.

Σελ. 19. «*Τ' ἀγαθὰ*—τὰ ἀγαθὰ (κρῶσις)». Γραπτέον *τάγαθὰ*

Σελ. 21. «*Ὡς, ἐπίρρ. χρόνου*» καὶ ἐν σελ. 23 «*ὦς, ἐπίρρ. χρόνου*». Τὸ ὦς ἐν μὲν τῇ σελ. 21 εἶναι *σύνδεσμος χρονικός*, ἐν δὲ τῇ σελ. 23 *αιτιολογικός*. Πολλαχοῦ δὲ τοῦ βιβλίου τούτου ὁ κ. συγγραφεὺς τοὺς *σύνδεσμούς* ὀνομάζει *ἐπιρρήματα*: π. χ. σελ. 46 «*ἐπειδὴν, ἐπίρρ. χρόνου*», καὶ ἐν σελ. 42 «*ἐπει, ἐπίρρ. χρόνου*»!

Σελ. 24. «*Λιόπερ, σύνδεσμος συμπλεκτικός*!».

Σελ. 24. «*Πολλάκις, ἐπίρρ. χρόνου*», καὶ ἐν σελ. 79 «*πολλάκις ἐπίρρ. χρόνου*». Τὸ *πολλάκις* εἶναι ἐπίρρημα ποσοτικόν, ὡς καὶ τὸ *πλεισιάνκις*, ὑπερ ὀρθῶς ὀνομάζει ἐπίρρημα ποσοτικόν ἐν σελ. 42.

Σελ. 25. «*Καταμέμφονται, μέσος ἀορ. β' τοῦ καταμέμφομαι*»!

Σελ. 36. «*Πρὶν, ἐπίρρ. χρόνου*». Τὸ «*πρὶν*» εἶναι σύνδ χρονικός.

Σελ. 37. «*Εἰδῶθαισιν, ὑπερσυντ. τοῦ εἶθω*». Οὔτε ὑπερσυντέλικος εἶναι τὸ *εἰδῶθαισιν* οὔτε εἶθω ὑπάρχει οὔτε ἐκ τοῦ εἶθω εἶναι δυνατόν νὰ σχηματισθῇ τὸ *εἰδῶθαισιν*.

Σελ. 37. «*Ἐπινοῆσαι, ἀπαρέμφ. ἐνεστώτιος τοῦ ἐπινοῶ*». καὶ μετὰ τέσσαρας στίχους «*ἐπινοῆσαι, ἀπαρεμφ. ἀοριστ. τοῦ ἐπινοῶ*». Ποῖον ἐκ τῶν δύο νὰ πιστεύσῃ ὁ μαθητῆς;

Σελ. 37. «*Εἰσηγητής, οὐσ. γ' κλίσεως*»!

Σελ. 38. «*Οἰκουμένη, κυρίως μετοχή, ἀλλὰ καὶ οὐσιαστικὸν τοῦ οἰκέομαι—οὔμαι*» καὶ ἐν σελ. 59 «*οἰκουμένη ἐπίθετον ἐκ μειοχῆς τοῦ οἰκέομαι—οὔμαι*».

Σελ. 40. «*Ἦκω—ἔρχομαι*» καὶ ἐν σελ. 73 «*Οἴχομαι—ἀναχωρῶ*». Δὲν ἔχουσιν ὀρθῶς ταῦτα. Τὸ ἦκω—ἔχω ἔλθει, τὸ οἴχομαι—ἔχω ἀναχωρήσει.

Σελ. 42. «*Ἐπει, ἐπίρρ. χρόνου*! Τὸ ἐπει εἶναι σύνδεσμος χρονικός.

Σελ. 42. «*Πλεῖστα (μέρη), ἐπίρρ. ποσοτ.*». Τὸ *πλεῖστα* εἶναι ἐπίθετον καὶ οὐχὶ ἐπίρρημα.

Σελ. 42. «*Ὡστε (διαφθαρῆναι), ἐπίρρ. τρόπου*». Τὸ ὥστε εἶναι σύνδεσμος συμπερασματικὸς καὶ οὐχὶ ἐπίρρημα.

Σελ. 42. «*Χωρὶς, ἐπίρρ. ποσοτ.*» καὶ ἐν σελ. 64 «*χωρὶς, ἐπίρρ. τρόπ.*»! Ποῖον ἐκ τῶν δύο νὰ πιστεύσῃ τις;

Σελ. 43. «**Ὀμβρος**, οὐσ. γ' κλίσεως» καὶ ἐν σελ. 45 «**νύμφη**, οὐσ. γ' κλίσεως» καὶ ἐν σελ. 46 «**νοῦς**, οὐσ. γ' κλίσεως· νοῦς — νοῦ». Ὁ κ. συγγραφεὺς φαίνεται ὅτι ἔχει ἰδιαίτερον ἀγάπην πρὸς τὴν γ' κλίαν.

Σελ. 46. «**Ἐπειδὴν**, ἐπιρρ. χρόνου» καὶ «**μέχρῃς**, ἐπιρρ. χρόνου!

Σελ. 50. «**Ἄμφοῖν**, ἀριθμητ. τοῦ ἄμφω». Τὸν ἕτερον τούτου τύπον «ἄμφοτέροι» ὀνομάζει ἀλλαχοῦ (σελ. 70) ἀντωνυμίαν ἀόριστον.

Σελ. 50. «**Υφαλος**, ἐπιθετ. τρικαι.» Τοῦτο εἶναι δικατάληκτον.

Σελ. 53. **Αὐτός**, ἀνωμ. δεικτ.» Πολλαχοῦ τοῦ βιβλίου (σελ. 59, 60, 69, 70, 75 κλπ.) τὴν ὀριστικὴν ἢ ἐπαναληπτικὴν ἀντωνυμίαν αὐτὸς ὀνομάζει δεικτικὴν.

Σελ. 58 καὶ 59. «**Ἄπας**, ἐπίθετον». Ἄλλαχοῦ δὲ (σελ. 88, 98, 102) τὸ ἐπίθετον ἅπας ὀνομάζει ἀντωνυμίαν ἀόριστον!

Σελ. 62. **Λερναία** καὶ **ὕδρα**, οὐσ. α' κλίς.» Τὸ Λερναία δὲν εἶναι ὄνομα οὐσιαστικόν ὡς νομίζει ὁ κ. συγγραφεὺς.

Σελ. 63 «**Λερναία**, λίμνη ἐν Ἀργολίδι». Ἡ λίμνη ἐλέγετο Λέρνη καὶ οὐχὶ Λερναία.

Σελ. 65 «**Ἀνώτερα** (μέρη), ἐπιρρ. τοπ.» Τὸ ἀνώτερα δὲν εἶναι ἐπίρρημα τόπου, ἀλλ' ὄνομα ἐπίθετον.

Σελ. 68 «**Χρησμοῦ**, οὐσ. α' κλίς.»

Σελ. 78 «**Ἀποθανεῖν**, ἀπαρεμφ. μέλλ. τοῦ ἀποθνήσκειν» Τὸ ἀποθανεῖν δὲν εἶναι μέλλοντος, ἀλλ' ἀόριστου χρόνου.

Σελ. 74 «**Ἡγεμῶν**, σύμπαντος, οὐσ. γ' κλίς.» Τὸ σύμπας δὲν εἶναι οὐσιαστικόν.

Σελ. 80 «**Ἰδοῦ**, προστ. μεσ. ἀορ. τοῦ ἰδῶ» Τὸ ἰδοῦ ἀπέβη ἐπίρρημα δεξιζῶς.

Σελ. 94 «**Ἄγε** (ἐπίδειξον), προστ. τοῦ ἄγω». Ἐνταῦθα τὸ ἄγε λαμβάνεται ὡς ἐπίρρημα.

Σελ. 99 «**Δαίμονα**, γ' κλίς. ἐπιθ.» Τὸ δαίμων εἶναι οὐσιαστ.

Σελ. 102 «**Φιλοῦσι**, συσχετ. ἀναφορ. ἀνωτ. τοῦ φιλῶ» Δὲν δύναται τις νὰ ἐννοήσῃ τί θέλει νὰ εἴπῃ διὰ τούτων ὁ κ. συγγραφεὺς.

Πλὴν τῶν σφαλμάτων τούτων ὑπάρχουσιν ἐν τῷ βιβλίῳ καὶ πολλὰ ὀρθογραφικὰ σφάλματα· π. γ. φωτινὸς (σελ. 6. 2) ἐφάμιλος

(σελ. 6. 72), Παρνασσός (σελ. 6. 43, πίπτε (σελ. 6. 102), λείφονται (σελ. 6. 89) κλπ. (ἀντί τῶν ὀρθῶν φωτεινός, ἐφάμιλλος, Παρνασός, πίπτε, λήφονται). Πρὸς δὲ καὶ πολλὰ λέξεις γράφονται διττῶς ὑπὸ τοῦ κ συγγραφέως π. χ.

(Ἐσφαλμένη γραφή).

(Ὄρθή γραφή).

αἰκτεῖρω (σελ. 6. 81)	—	αἰκτίρω (σελ. 6. 3).
Δίσκουροι (σελ. 6' 51)	—	Δίσκοροι (σελ. β. 52).
γερανός σελ. (28 καὶ 6' 18)	—	γέρανος (σελ. 52 καὶ 6. 79).
εἶνε (πολλαχοῦ)	—	εἶναι (πολλαχοῦ).
ἐνῶ (πολλαχοῦ)	—	ἐν φ (πολλαχοῦ).

Τὸ ἀρκτικὸν ρ τῶν λέξεων ἐν ὀλίγαις μὲν δασύνεται, ἐν δὲ ταῖς πλείσταις οὐχί. Αἱ ταιαῦται γράφαι βλάπτουσι οὐκ ὀλίγον τοὺς μαθητάς, διότι ἐθίζουσι αὐτοὺς εἰς τὴν ἐπιπολαιότητα.

Καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ κ. συγγραφέως τριχῶς φέρεται γεγραμμένον, ἦτοι.

Πρωτοπαπᾶς (σελ. 1), Πρωτοππαπᾶς (σελ. 17, 49) Πρωτοπαπᾶς (σελ. 33 καὶ 6. 1).

Ἐκ πάντων τῶν ἀνωτέρω καταλεχθέντων σφαλμάτων καὶ ἐκ πολλῶν ἄλλων χάριν συντομίας παραλειφθέντων ἀπεδείχθη τρανῶς, ὡς νομίζομεν, ὅτι οἱ ἐν τῇ ἀγγελίᾳ τοῦ κ. συγγραφέως λόγοι δὲν εἶναι δυστυχῶς σύμφωνοι πρὸς τὰ πράγματα καὶ ἔτι τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι οὐ μόνον ἀκατάλληλον, ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβέστατον τοῖς μαθηταῖς διὰ τὸ πλῆθος τῶν παντοίων ἐν αὐτῷ σφαλμάτων.

Τελευτῶντες ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ἔτι ὁ κ. συγγραφεὺς εἶναι ἄξιος ἐπαίνου, διότι προσεπάθησε νὰ ταξινομήσῃ τὰς ἑρμηνευτικὰς σημειώσεις κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Διδακτικῆς καὶ διότι παρεθέβαλεν ἐν τῇ κειμένῳ εἰκόνας ἀναπαριστώσας τὸ περιεχόμενον ἐκάστου τεμαχίου, καίτοι πολλὰ τούτων εἶναι ἕλως περιτταί, διότι τὰ παριστάμενα δι' αὐτῶν ἀντικείμενα ὑποπίπτουσι εἰς τὴν καθημερινὴν ἀντίληψιν τῶν μαθητῶν.

Handwritten scribbles and numbers at the top left of the page.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Second section of faint, illegible text in the upper middle part of the page.

Third section of faint, illegible text in the middle part of the page.

Fourth section of faint, illegible text in the lower middle part of the page.

Fifth section of faint, illegible text in the lower part of the page.

Sixth section of faint, illegible text at the bottom of the page.

